

KIRGIZİSTAN GENÇLİĞİNDE ALKOLİZM SORUNU

Zhanylmyrza ZHAİLOOBEKOVA¹
Mehmet Tayfun AMMAN²

ÖZET

Kırgız gençlerini alkolizme sürükleyen sebepleri kapsamlı olarak ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu araştırma Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te kartopu örnekleme yoluyla 18-29 yaş aralığındaki 170 kişi üzerinde anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırmada alkol kullanım sıklığı ölçeği ile ilgili kişilerin demografik özelliklerini belirleyebilmek için 11 soruluk "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırmada gençler arasında alkol tüketiminin çok yaygın olduğu, alkole başlama yaşının gittikçe düştüğü ve erkekler ile kadınların aynı risk altında olduğu görülmüştür. Gençlerin ilk alkol deneyiminin aile ve arkadaş çevresinin doğrudan etkisi altında gerçekleştiği, ailesinde alkol hikâyesi olan bireylerin alkolü normalleştirme eğiliminin daha yüksek olduğu ve gençlerin alkol kullanmalarındaki başlıca nedenin arkadaş ortamında kabul görmek olduğu bulunmuştur. Sarhoşken yaşanan olumsuz durumların başında tutuklanma ve yaralanmanın geldiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırgızistan, gençlik, alkolizm

THE PROBLEM OF ALCOHOLISM AMONG KYRGYZSTAN YOUTH

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the reasons of addiction to alcohol among youth in Kyrgyzstan. The survey was prepared for this research and applied to 170 people who are between 18-29 years old using snowball sampling in capital city Bishkek. The "Personal Information Form" which includes 11 questions was used to determine the frequency of alcohol use and the demographic characteristics of the people involved. Data from the study were analyzed using SPSS program. According to the results of the study, it was determined that the age of starting alcohol consumption among young people is gradually decreasing, and it was also determined that men and women are at the equal risk. It was found that the first alcohol experience of the young people took place under the direct influence of the family and friends, and the individuals who took alcohol in their family are more likely to normalize the use of alcohol. It has been determined that the main reason for young people to use alcohol is to be accepted by friends and, it was observed that the widespread detrimental situations at the time of being drunk are arrests and injuries.

Keywords: Kyrgyzstan, youth, alcoholism

¹ Y. Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, janilmirza1001@gmail.com

² Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, mtamman@sakarya.edu.tr

GİRİŞ

Kırgızistan Orta Asya'da, esas olarak batı ve merkezi Tien Shan ve kuzey Pamir'de yer alan 6 milyon 256 bin nüfusa sahip bağımsız bir devlettir. (KUIK, 2018). Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, 2005 ve 2010 yıllarında mevcut hükümetteki iki radikal değişim ve bu çalkantılı siyasi süreçler belli bir dereceye kadar ülkede ekonomik ve sosyal alanda krizlere yol açmıştır. Kırgızistan günümüzde sosyal ve ekonomik kalkınmasını engelleyen, işsizlik, yoksulluk, nüfusun gelirlerinde düşüş, düzensiz iç ve dış göçler, sağlık hizmetlerinin yetersizliği gibi olumsuz eğilimler ile başa çıkmaya çalışmaktadır (İsakov, 2015). Önemli toplumsal sorunlardan birisi de alkolizmdir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra alkollü içeceklerin tüketimi giderek artmıştır. Kırgızistan'da da alkol kullananların sayısı dikkat çekicidir. Alkol bağımlılarının sayısındaki artış esas olarak Bişkek, Oş ve Talas bölgelerinde görülmektedir. KUIK verilerine göre Kırgızistan'da kişi başına yılda 8,2 litre alkol tüketimi görülmektedir. Çevre ülkelere bakıldığında kişi başına düşen yıllık alkol tüketim miktarı Kazakistan'da 16 litre, Rusya'da ise 18 litredir. Kırgızistan'da görülen miktar her ne kadar iki büyük komşu ülkeden az olsa da yine de yüksektir. Tüketilen alkolün %47'si bira, %40'ı votka, %6'sı şarap, %7'ü düşük alkollü içeceklerdir (Kırgızistan Cumhuriyeti, Jogorku Keneşi Analitik Raporu, 2015).

Kırgızistan Ulusal Bağımlılık Merkezi bilgilerine göre, her yıl yaklaşık 2 bin kişi alkol bağımlılık vakası ile kayıt altına alınmaktadır. Bunlardan %90'ı erkek, %10'u kadındır. Bağımlılık Ulusal Merkezi'nin yöneticilerinden Cıdız Bakirova'nın belirttiğine göre bunlar arasında gençler de vardır. Uzmanlar, alkolizmden muzdarip insanların daha çok kırsal bölgelerde olduğunu söylemektedirler. Bağımlılık Merkezi'nin Ayakta Tedavi Bölümü Başkanı Elmira İsrailova köylülerin çok alkol tüketmesinin sebebinin işsizlik olduğunu belirtmiştir (Alieva, Saiakova, & Yusupova, 2013).

“Alkol bağımlılığı” olarak da adlandırılan alkolizm, hem bireylere hem de topluma çok zararlı etkileri olan yaygın bir hastalıktır. Son yıllarda, hastalığın karmaşık nedenlerinin anlaşılmasında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu ilerlemeler, alkolün etkilerinin davranışsal, nörokimyasal ve klinik yönleri ile ilgili önemli yeni araştırmaların sonucudur. Alkol, birçok nörokimyasal sistemin etkilenmesine neden olur. Diğer suistimal ilaçları gibi, farmakolojik özelliklerine ek olarak, kullanıcıyı tüketmeye motive eder.

Alkol bağımlılığının birçok tanımı yapılmıştır. Amerikan Psikiyatri Birliği'ne (1994) göre alkolizm, (i) ilacı (alkol) aramak, almak (ii) direnç artımı, alkol alımında kontrol kaybı ve (iii) madde almayan zaman yoksunluk krizinin ortaya çıkması ile karakterize olan kronik olarak tekrarlayan bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır. İlaça (alkol) erişim engellendiğinde motivasyonel yoksunluk sendromunu yansıtan negatif bir duygusal durum (örn., disfori, anksiyete ve sinirlilik) söz konusudur (Koob & Le Moal, 1997). Alkolizm, alkol alımının kontrol altında tutulması, kısıtlanması ve alkole erişimin engellenmesi durumunda ortaya çıkan olumsuz bir duygusal durum olarak da tanımlanabilir (Koob, 2011). Alkolizm hepatit, siroz gibi karaciğer problemlerine; Wernicke-Korsakoff sendromuna; epilepsi ve demans gibi nörolojik hasarlara; karaciğer, ağız ve boğaz kanserine; üreme sorunlarına; Fetal Alkol Sendromu ve kalp hastalığına kadar uzanabilecek birçok hastalıklara yol açmaktadır (McKim, 2007).

Akademik başarısızlıklar, plansız gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, intihar girişimleri, şiddet ve yaralanma gibi olumsuz psikolojik, sosyal ve fiziksel sağlık sonuçları açısından alkol kullanımı önemli bir tehdittir (Hingson, Heeren, Zakocs, Kopstein, & Wechsler, 2002; Perkins, 2002; Rehm ve ark., 2003). Cox ve Klinger (1988), alkol kullanım amacının kişisel doyuma ulaşmak olduğunu öne sürerken, kişilik faktörleri gibi diğer değişkenlerin de alkol tüketimi dürtüsüyle ilişkilendirmektedir. İçki güdüsü ile ilişkilendirilen bu kişilik özelliklerinden biri de “doyum arayışı”dır. Doyum arayışı (Kuntsche, Knibbe,

Gmel, & Engels, 2006), belirli davranışlara (örneğin, parti yapma, cinsel davranışlar, kumar oynama, tehlikeli sporlar yapma) dayanmaz, ancak bu davranışların tatmin edeceği yoğunluk deneyimlerine odaklanır. İtalya (Mazzardis, Vieno, Kuntsche, & Santinello, 2010), İngiltere (Atwell, Abraham, & Duka, 2011), İsviçre (Kuntsche & Kuntsche, 2009), Amerika Birleşik Devletleri (Borsari, Murphy, & Barnett, 2007) ve daha birçok ülkede yapılan araştırmalarda doyum arayışı ve içme güdüsü ile alkol tüketimi arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Ergenler ve genç yetişkinlerin alkol tüketiminde farklı bireysel ve sosyal faktörler etkili olmaktadır (Ennett ve ark., 2008; Ham & Hope, 2003). Bireysel faktörlerle ilgili olarak iki teori çerçevesinde önemli araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan Planlı Davranış Teorisi'ne göre (Ajzen, 1988, 1991) alkol kullanım davranışı, bireylerin içmeye karşı tutumu, başkalarının yaptıklarına ve kendilerinden ne beklendiğine (yani öznel normlara) olan inançları ve bireylerin davranışlarını gerçekleştirmenin kolaylığı veya zorluğu hakkındaki inançları tarafından belirlenir. Motivasyon Modeli ise (Cox & Klinger, 1988) alkol kullanımına dair kişinin sahip olduğu motivasyonun iki boyuta göre sınıflandırılabilceğini varsaymaktadır. Bunlar, bireylerin alkolden elde etmeyi bekledikleri sonuçlar (pozitif veya negatif) ve alkole karşı duyulan istek (içsel veya harici). Bireyler olumlu sonuçlar elde etmek veya olumsuz sonuçlardan kaçınmak için içebilirler ve iç veya dış ödüller tarafından içmek için motive edilebilirler. İki durumda da dört ayrı içgüdü ortaya çıkar. Bunlardan ilkinde "iyileştirme" adı verilir. Bu içsel olarak pozitif değerde -eğlenmek için içmek gibi- bir motivasyondur. İkincisi -toplantılardan daha çok keyif almak gibi- sosyal/dışsal olarak oluşturulmuş olumlu güçlendirme güdüleridir. Üçüncüsü, kişisel problemleri unutmak gibi "başka çıkma"yla alakalı, içsel olarak negatifleştirilmiş negatif takviye güdüleridir. Sonuncusu grup içi kabul görme, gruptan dışlanmama gibi durumları gösteren "uygunluk"tur.

İçme davranışı, Kırgızistan'da olduğu kadar Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan tüm ülkelerde küçümsenmemesi gereken bir durumdur. Özel kutlamalar sırasında çok erken yaşlarda şampanya ve bira gibi belirli alkollü içeceklerle tanışan gençler arasında alkol kullanımı oldukça yaygındır. Toplumun ve ebeveynlerin alkollü içeceklerin tüketimine yönelik tutumları ile alkol tüketimi normal bir davranış ve yaşam tarzının bir parçası olarak kabul görmektedir (Akhmedjonov & Suvankulov, 2013). Geçtiğimiz yirmi beş yıl boyunca Kırgızistan aile yapısında görülen sorunlar ve gençlerin durumu sosyal birer problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Alkolizm de bu problemlerden birisidir (Tumonbayeva, 2016).

YÖNTEM

Gençleri alkol bağımlısı olmaya iten sebepleri, alkol kullanımının olumsuz sonuçlarını ve alkolizm ile mücadele süreçlerinde uygulanabilecek önleyici faaliyetlerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrinde yaşayan, alkol kullanan veya önceden kullanıp sonra bırakmış olan 18-29 yaş arasındaki gençler üzerinde anket tekniği ile yapılmıştır. Kartopu örneklemesiyle seçilen 170 gence 32 sorudan oluşan bir ölçek uygulanmıştır. Ölçekte bireylerin demografik özelliklerini ve alkol tüketim alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik sorular yer almıştır. Sorular kapalı uçlu, açık uçlu ve yarı açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Anketler bizzat araştırmacı tarafından uygulanmış, veriler SPSS programına yüklenerek analiz edilmiş; frekans dağılımı ve ki-kare analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Demografik Durum

Katılımcıların %70,6'sı erkek, %29,4'ü kadındır. Medeni durumlarına bakıldığında katılımcıların %82,4'ü bekâr, %11,8'i evli, %5,9'u boşanmıştır. Boşananların yarısı şiddetli geçimsizlik, üçte biri ekonomik sebepler ve her on kişiden biri kötü alışkanlıklar nedeniyle boşandıklarını belirtmişlerdir. Araştırma grubunun %37,6'sı üniversite mezunu, %22,9'u üniversite terk, %30,3'ü lise mezunu, %4,1'i lise terktir. Annelerinin %46,5'i üniversite mezunu, %6,5'i üniversite terk, %41,8'i lise mezunu, %5,3'ü lise terktir. Babalarının %40'ı

üniversite mezunu, %48,2'si lise mezunu, %7,1'i lise terktir. Katılımcıların %35,9'u geniş aileye, %21,2'si çekirdek aileye, %15,3'ü geçici olarak geniş aileye sahiptirler. %12,4'ünün anne-babası ayrı yaşamakta ya da anne veya babadan biri ölmüş, %3,5'i nikâhsız birlikte yaşamaktadırlar. Katılımcıların %48,8'i kent, %18,8'i kasaba, %32,4'ü köy doğumludur. %45,9'u öğrenci, %19,4'ü kamu hizmetinde, %11,8'i ticaret, %6,5'i inşaat, %5,9'u sanayi ve %2,4'ü su, elektrik ve gaz sektöründe çalışmaktadır.

Alkol Tüketimi ve Bunu Etkileyen Faktörler

Araştırmaya katılanların %78,2'si halen alkol kullandıklarını, %21,8'i daha önce kullanıp sonra bıraktıklarını belirtmişlerdir. Alkol kullanımı ya da bırakma durumu kadınlar ve erkeklerde aynı orandadır (Tablo 1).

Tablo 1 Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı

Cinsiyet	Evet (%)	Önceden kullanıyordum (%)
Erkek	78,3	21,7
Kadın	78,0	22,0
Toplam	78,2	21,8

Katılımcıların alkole başlama yaşı 14 yaş öncesi ile 25 yaş arasında dağılım göstermektedir. Erkeklerin %67'si 15-20 yaş arası, %19'u 21-25 yaş arası, %12'si 14 yaş öncesi; kadınların yarısı 15-20 yaş arasında, dörtte biri 21-25 yaş arasında, %16'sı 14 yaş öncesi alkole başlamışlardır (Tablo 2). Cinsiyet ile alkole başlama yaşı arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık yoktur ($p=.96$).

Tablo 2 Cinsiyete Göre Alkole Başlama Yaşı

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
14 yaşına kadar	11,7	16,0	12,9
15-20 yaş arası	67,5	54,0	63,5
21-25 yaş arası	19,2	28,0	21,8
26-29 yaş arası	1,7	2,0	1,8

Araştırmaya katılan bireylerin ilk içtikleri içki çeşidi %36 şampanya, %34 bira, %19 şarap, %8 votka olarak belirtilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3 İlk İçilen İçki Türü

	N	%
Bira	58	34,1
Şampanya	61	35,9
Şarap	32	18,8
Votka	13	7,6
Diğer	6	3,5
Toplam	170	100

Erkeklerde en sık tüketilen alkollü içecekler arasında %60 ile bira önde gelmektedir. Bunu %12 ile votka takip etmektedir. Kadınların en çok tükettiği alkollü içecekse %45 ile şampanyadır. Bunu %18 ile bira, %16 ile şarap takip etmektedir (Tablo 4). En sık içilen alkol tercihinde cinsiyet ekseninde anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Bu farklılık kadınların içki olarak şampanya, şarap ve kokteyli; erkeklerin ise bira ve votkayı tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 4 Cinsiyete Göre Sık İçilen İçki Türü

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Bira	60,0	18,4	47,9
Şampanya	11,7	44,9	21,3
Şarap	5,0	16,3	8,3
Kokteyl	2,5	8,2	4,1
Votka	12,5	4,1	10,1
Diğer	8,3	8,2	8,3

Gençlerin %35'i ayda en fazla iki kez, %6'sı haftada bir kez, %3'ü haftada en fazla üç kez, %2'si her gün alkol tükettiğini belirtmiştir. Diğer seçeneğini belirtenlerin çoğu, sadece düğün veya doğum günü gibi kutlama günlerinde alkol tüketmektedirler (Tablo 5).

Tablo 5 Alkol Tüketim Sıklığı

	N	%
Her gün	3	1,8
Haftada en fazla üç kez	5	2,9
Haftada bir kez	11	6,5
Ayda en fazla iki kez	59	34,7
Diğer	92	54,1
Toplam	170	100

Erkeklerin %34'ü denemek istediklerinden, %21'i olumsuz ortamdan dolayı, %7'si karşılıksız aşktan dolayı, %6'sı arkadaşlarla anlaşamadığı için, %4'ü ailevi problemlerden dolayı alkol kullandıklarını belirtmiştir. Kadınların ise ilk defa alkol kullanma sebepleri olarak dörtte biri olumsuz ortamı, %18'i denemek istediğini, %8'i arkadaşlarla olan anlaşmazlığı, %6'sı ailevi problemler olduğunu belirtmiştir (Tablo 6). Erkeklerin kadınlardan daha fazla "denemek istemek" sebebiyle ilk defa alkol kullandıkları görülmüştür ($p<.05$). Diğer alkole başlama nedenleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=.36-.90$).

Tablo 6 Cinsiyete Göre İlk Defa Alkol Kullanma Nedenleri

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Ailevi problem	4,2	6,0	4,7
İşsizdim	1,7	0,0	1,2
Arkadaşlarla anlaşmazlık	5,8	8,0	6,5
Karşılıksız aşk	7,5	4,0	6,5
Parasal problem	0,8	2,0	1,2
Olumsuz ortam	20,8	20	20,6
Denemek istedim	34,2	18	29,4
Diğer	22,5	42	28,2

Ebeveynlerin ve diğer aile üyelerinin gençlerin alkole karşı sosyal bir tutum oluşturması üzerindeki etkisi büyüktür. Bu düşünüldüğünde araştırmaya katılan bireylerin yarısının babası, dörtte birinin annesi, %36'sının akrabaları, %10'unun kardeşi ve evli olanların %3'ünün eşi alkol kullanmaktadır. Babası ya da bir akrabası alkol bağımlısı olanlar da vardır (Tablo 7).

Tablo 7 Aile ve Akraba Çevresinde Alkol Kullananlar ve Alkol Bağımlıları

	Alkol Kullananlar		Alkol Bağımlıları	
	N	%	N	%
Anne	38	22,4	0	0
Baba	98	57,6	12	7,1
Kardeş	17	10	0	0
Eş	5	2,9	1	0,6
Akraba	62	36,5	8	4,7
Hepsi	1	0,6	0	0
Hiçbiri	41	24,1	149	87,6

Gençlerin yakın çevrelerinin alkol tüketimine etkisi göz önünde bulundurularak katılımcıların ilk içkilerini kiminle içtikleri araştırılmıştır (Tablo 8). Cinsiyetler arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$). Bu farklılık, kadınların çoğu ilk içkilerini ailesiyle, akrabalarıyla ve eşiyle, erkeklerin çoğu ise, arkadaşlarıyla ve tek başına denediklerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 8 Cinsiyete Göre Gençlerin İlk İçkilerini Kiminle İçtikleri

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Tek başıma	2,5	2,0	2,4
Arkadaşlarımla	86,6	60,0	78,7
Akrabalarımla	3,4	8,0	4,7
Ailemle	4,2	26,0	10,7
Eşimle	0,0	4,0	1,2
Diğer	3,4	0	2,4
Cevapsız	0,6	0	

Alkol kullanımını etkileyen faktörler arasında sosyal çevrenin büyük etkisi açıkça görülmektedir. Erkeklerin yarısı, kadınlarınsa üçte biri arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde alkol kullandıklarını belirtmektedir. Kutlama gibi özel günlerde ise bu oran tersine dönmektedir. Sıkıntıya düşme ya da düğünlerde cinsiyet farkı görülmemiştir (Tablo 9).

Tablo 9 Cinsiyete Göre Alkol Kullanım Nedenleri

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Arkadaşlarla bir araya geldiğimde	52,5	34,0	47,1
Doğum günü ve kutlama günleri	35,0	60,0	42,4
Sıkıntıya düştüğümde	8,3	10,0	8,8
Düğünlerde	16,7	16,0	16,5
Bağımlı olduğum için	3,3	0,0	2,4
Diğer	12,5	14,0	12,9

Katılımcıların %61,2'si alkol kullanımı sonucunda herhangi bir problem ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Kadın katılımcılarda bu oran (%84) erkeklere göre (%52) daha fazladır ($p < .05$). Alkole bağlı olarak erkek katılımcıların kadınlardan daha çok tutuklandığı (%21, %4) ve yaralama olayına karıştığı (%15, %4) görülmüştür ($ps < .05$). Trafik kazası, başkasına zarar verme veya birisinin ölümüne neden olma oranlarında ise cinsiyetler arası farklılık saptanmamıştır ($p = .12-.85$) (Tablo 10).

Tablo 10 Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı Sonuçları

	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Trafik kazası	2,5	2,0	2,4
Tutuklanma	20,8	4,0	15,9
Yaralanma	15,0	4,0	11,8
Başkasına zarar verme	8,3	2,0	6,5
Birisinin ölümüne neden olma	0,0	2,0	0,6
Hiçbiri ile karşılaşmadım	51,7	84,0	61,2
Diğer	13,3	6,0	11,2

Araştırma grubuna sorulan “Yakınlarınız tarafından içki içmemeniz gerektiği hangi sıklıkla belirtilmektedir?” sorusunun frekans ve yüzdeleri Tablo 11’de verilmiştir. Alkollü içki kullanılmamasını en sık belirten kesimin “anne-baba” (her zaman %42,4) olduğunu görmekteyiz. Daha sonra ikinci sırada %15 ile “akrabalar”, %8,2 ile “arkadaşlar” üçüncü sırada gelmektedir.

Tablo 11 Yakın Çevrenin Alkol Almama Uyarısı

	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		Toplam
	N	%	N	%	N	%	N
Eş	3	1,8	4	2,4	10	5,9	17
Arkadaş	14	8,2	22	12,9	134	78,8	170
Anne-baba	72	42,4	20	11,8	78	45,9	170
Akraba	27	15,9	9	5,3	134	78,8	170
İş arkadaşı	7	4,1	8	4,7	123	72,4	138
Diğer	4	2,4	4	2,4	126	74,1	134

Araştırmaya katılan bireylerin %21,8'i alkolü daha önce kullanıp sonradan bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Halen alkol kullanan katılımcılar %78,2 oranındadır ve bu 133 kişiye tekabül etmektedir. Bu katılımcıların alkol kullanımını bırakıp bırakmama ve yaklaşık ne kadar sürede bırakacakları düşüncesi incelendiğinde, katılımcıların %58,6'sının alkolü bırakma düşüncesi olduğu görülmüştür. Bunların %35,2'si bir ay içinde, %5,3'ü yarım yıl içerisinde, %6,8'i bir yıl içerisinde, %11,3'ü ise iki üç yıl içerisinde bırakacaklarını ifade etmiştir. Fakat araştırmamızda katılımcıların %18,8'inin alkolü bırakmayı hiç düşünmediği ve %22,5'inin ise alkolü bırakma konusunda cevap vermede zorlandıkları tespit edilmiştir (Tablo 12).

Tablo 12 Alkolü Bırakma Düşüncesi

	%
Bir ay içinde	35,2
Yarım yıl içinde	5,3
Bir yıl içinde	6,8
İki üç yıl içinde	11,3
Bırakmayı düşünmüyorum	18,8
Emin değilim	22,5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kırgızistan gençlerinde alkol kullanım sorununun yaygınlığı, nedenleri ve alkol kullanım örüntüsünün incelendiği bu çalışmada, erkekler ve kadınların alkol kullanımı tehlikesi karşısında aynı riskle karşı karşıya oldukları görülmüştür. Yapılan birçok araştırmada alkol bağımlılığının erkeklerde daha fazla olduğu dikkat çekmektedir (O'Malley & Johnston, 2002; Turhan, İnandı, Özer, & Akoğlu, 2011; UNDP Kırgızistan, 2010; Wallace ve ark., 2007).

Çalışmada gençlerin alkole başlama yaşları 14 yaş öncesi (%12,9) ve 15-20 yaş (%63,5) arasında yoğunluk göstermektedir. Genç nüfus üzerinde farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar bulunmuştur. Örneğin Türkiye'de Doğan (2001) tarafından yapılmış araştırmada alkol kullanan gençlerin yarısından fazlası ilk defa 15-17 yaşlarında alkol aldıklarını belirtmiştir. Bir diğer çalışmada, Muğla Üniversitesi öğrencilerinin alkol kullanımını araştırıldığında, öğrencilerin %72,12'sinin 16-20 yaş arasında alkole başladığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonuçları araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Benzer bir araştırma olan Evcı ve Aycan'ın (1998) çalışmasında alkole başlama yaşı 15,1 olarak rapor etmiştir. ABD'de yapılan, Hingson ve ark.'nın (2006) çalışmasında alkole başlama yaşının çok düşük olduğu ve 21 yaşında veya daha büyük yaşlarda içmeye başlayanlara göre, 14 yaşından önce içmeye başlayanların, alkol bağımlısı olma ihtimalinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Hingson, Heeren, & Winter, 2006).

Gençlerin ilk deneyimledikleri alkol ürünü olarak şampanya ile bira öne çıkmaktadır. Türkiye'de Özyurt ve Dinç (2006) tarafından yapılmış olan araştırma sonuçlarına göre, katılımcılara şarap, bira, rakı ve düşük alkollü içeceklerin hangisini denedikleri sorulduğunda, katılımcıların çoğu bira (%11) cevabını vermiştir. Rusya'da lise öğrencileri arasında alkol kullanımı ile ilgili yapılmış olan başka bir çalışmada ise, katılımcılar arasında her on kişiden birisi bira ya da şampanya, her yirmi kişiden birisi ise şarap içtiğini belirtmiştir. İlk alkol kullanımının 10-11 yaşında başladığı ve içilen ilk alkolün şampanya, bira ve şarap olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Vyshinsky ve ark., 2011) Araştırmamızın bulguları yapılmış olan bu çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada, gençlerin %35'i ayda en fazla iki kez, %6'sı haftada bir kez, %3'ü haftada en fazla üç kez, %2'si her gün, %54,1'inin ise ara sıra alkol tükettiği saptanmıştır. Bu oran Mikhaylov'un (2009) Rusya'da liseli öğrencilerle yaptığı çalışmada bulunduğu sonuçlardan düşüktür.

Gençlerin alkol kullanmasına iten sebepler akranları arasında tanınma ve kabul görme, macera arayışı içinde olmaktır (Herken, Özkan, Çilli, Telcioğlu, & Kucur, 2000; Kılıç, 2017; Needle ve ark., 1986; Özbay ve ark., 1991; Özyurt & Dinç, 2006; Reitsma, Offord, & Finch,

1985; Ünlü & Evcin, 2014). Diğer sebepler ise, kendini iyi hissetme arayışını alkol ile gidermesi yönündedir. Olumsuz duygularla başa çıkmak, stresi hafifletmek ya da sosyal problemlerden kaçınmak ve kaygı güdülerini dengelemek için alkol almaktadırlar (Palmqvist, Martikainen, & von Wright, 2003; Schry & White, 2013). Yakın çevresinde ve ailesinde alkol alan bireylerin, alkole karşı normalleştirme anlayışı ile alkol aldıkları görülmektedir (Cox & Klinger, 1988; Gilles, Turk, & Fresco, 2006).

Sonuç olarak genç bireylerin alkol kullanması, çeşitli etkenlerin bir araya gelmesi ile tarihsel, kültürel, ekonomik, sosyal ve ailevi nedenler olarak 5 ana başlık altında açıklanabilir. Ekonomik, sosyo-kültürel ve kolay erişim gibi nedenlerden dolayı SSCB ülkelerinde alkolizm özellikle gelişmiş sosyalizm döneminde yaygınlaşmıştır (Shustrov, 2016). Alkol kullanımının çeşitli sebepler ile kültürel boyut kazanması, Kırgızistan'da da toplumsal ritüellerin bir unsuru, resmi törenler için vazgeçilmez bir durum, hatta cenazelerde bile alkol kullanmanın bir geleneğe dönüşmesine neden olmuştur (Asanaliev, 2007). Kırgızistan'da toplumsal problemlerinin çoğunun kaynağı olan ekonomik faktörler de alkolizmin yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Birçoğu için gerçeklerden bir tür hayali kaçış olarak hizmet eden alkol gençler için de eğlence ve kişisel sorunlarını çözme yolu olmuştur. Bireyin gelişimi sosyal etkileşim ile bağlantılı olduğu düşünüldüğünde, gençlerin alkole alışmasında çevresinin etkisi açıktır. Aile büyüklerinin alkolün tüketimine olumlu ya da olumsuz tutumun onaylanmasının kilit unsurudur. Diğer bir önemli sebep ise arkadaş ortamının etkisidir. Araştırmanın sonuçları, gençlerin ilk alkol alma deneyiminin yakın çevrenin doğrudan etkisi altında gerçekleşmesi ve aile yakınlarının alkol alma oranı yüksekliği bulgusunun aile ve arkadaş çevresinin yadsınamaz etkisini ortaya koymasından oldukça önemlidir.

ÖNERİLER

- i- Kırgız hükümeti, gençlerin temel yaşam kurallarını öğrendiği ilk yer olan aile kurumu üzerinde büyük bir dikkat göstermelidir. Hem kamu hem de kâr amacı gütmeyen kurumlar, ebeveynlik uygulamaları, aile yönetimi uygulamaları ve aile içi çatışmaların ve aile içi madde kullanımı davranışının önlenmesi uygulamaları ile ilgili kurslar ve eğitimler düzenlenmelidir.
- ii- Kırgızistan'ın başkent Bişkek şehri dışında bulunan alkol ve madde bağımlılığı rehabilitasyon merkezleri çok az sayıdadır. Düşük sosyo-ekonomik yapıda olan ve bağımlı olmuş bu kişilerin yardım alabilmesi için diğer şehirlere de ulaşabilecek bir sağlık kuruluşunun bulunmaması kişiler için daha da büyük bir problem teşkil etmektedir. Yerel temelde uygulanan sosyal sorumluluk projeleri ile kurumlar kendi illerinde ya da okullarında, alkol ve madde bağımlılığı ile mücadele etmeye çalışmalıdır.
- iii- Alkol veya madde bağımlısı olmuş ve bu nedenle suça karışmış kişilerin hem ıslahını hem de rehabilitasyonunu üstlenen Adalet Bakanlığı bünyesinde hizmet veren kuruluşların yürüttükleri eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin, madde bağımlısı sayısını azaltacağı düşünülmektedir.
- iv- Önleyici hizmetlerle ilgili her yıl bir takım yeni önleyici faaliyetlerin geliştirildiği bilinmektedir. Bu eylem planlarının uygulanması hususunda, faaliyetlerde görev alacak personelin, konuya hassasiyetle yaklaşması, ben, bir yakınım ya da çocuğum da bağımlı olabilir, anlayışı ve özveri ile çalışması önleyici hizmetlerin etkililiğini arttıracaktır.
- v- Ergenlik dönemindeki genç bireylerin kendi yeteneklerini keşfetmelerini sağlayacak merkezlerin açılmasının, sorunlu madde kullanacağı düşünülen potansiyel gençlerin ilgilerinin başka yöne çekilmesi için uzmanların alanda yer almasının ve bu yönde çalışmaların yapılmasının önleyici hizmetlerin etkililiğini güçlendireceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ajzen, I. (1988). *Attitudes, personality, and behavior*. Milton Keynes, UK: Open University Press.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179–211.

Akhmedjonov, A., & Suvankulov, F. (2013). Alcohol consumption and its impact on the risk of high blood pressure in Russia. *Drug and Alcohol Review*, 32(3), 248-253.

Alieva, G., Saiakova, M., & Yusupova, A. (2013). *Women and addiction in the Kyrgyz Republic*, Kırğızistan FES, CADAP, (A. Zens, Çev.), 84, ISBN 978-9967-27-036-7, 8-9.

American Psychiatric Association: APA (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV)*. Washington, DC.

Asanaliyev, R. M. (2007). *Alkogolizm Bsak Vid Deviantnogo Povedeniya v Usloviyakh Anomii Respubliki* (Ülkenin Anomi Koşulları altında Sapkın bir Davranış olarak Alkolizm). ВЕСТНИК Иссык-Кульского Университета, 18.

Atwell, K., Abraham, C., & Duka, T. (2011). A parsimonious, integrative model of key psychological correlates of UK university students' alcohol consumption. *Alcohol and Alcoholism*, 46, 253–260.

Borsari, B., Murphy, J. G., & Barnett, N. P. (2007). Predictors of alcohol use during the first year of college: Implications for prevention. *Addictive Behaviors*, 32, 2062–2086.

Cox, W.M., & Klinger, E. (1988). A motivational model of alcohol use. *Journal of Abnormal Psychology*, 97, 168–180.

Doğan, O. T. (2001). Sivas İlindeki Lise Öğrencilerinde Madde Kullanımı Yaygınlığı. *Bağımlılık Dergisi*, 2(2), 53-56.

Ennett, S. T., Foshee, V. A., Bauman, K. E., Hussong, A., Cai, L., Reyes, H. L. M., & Durant, R. (2008). The social ecology of adolescent alcohol misuse: An integration of social ecology, social learning, and social control theories. *Child Development*, 79, 1777–1791.

Evcı, D., & Aycan, S. (1998). Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencilerinde alkol ve sigara alışkanlık düzeyi ve buna etki eden bazı faktörler. *VI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (Uluslararası Katılımlı)*. Adana.

Gilles, D. M., Turk, C. L., & Fresco, D. M. (2006). Social anxiety, alcohol expectancies, and self-efficacy as predictors of heavy drinking in college students. *Addictive Behaviors*, 31(3), 388-398.

Ham, L. S., & Hope, D. A. (2003). College students and problematic drinking: A review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 23, 719–759.

Herken, H., Özkan, İ., Çilli, A. S., Telcioğlu, M., & Kucur, R. (2000). Sigara kullanma davranışında sosyal öğrenmenin etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 1(1), 38-42.

Hingson, R. W., Heeren, T., Zakocs, R. C., Kopstein, A., & Wechsler, H. (2002). Magnitude of alcohol-related mortality and morbidity among US college students ages 18-24. *Journal of Studies on Alcohol*, 63(2), 136-144.

Hingson, R. W., Heeren, T., & Winter, M. R. (2006). Age at drinking onset and alcohol dependence: age at onset, duration, and severity. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 160(7), 739-746.

İsakov, K. İ. (2015). *Tendentsii Sotsialno-Ekonomicheskogo Razvitiya Kyrgyzstana i İkh Vozdeystviya na Uroven Zhizni Naseleniya* (Kırğızistan'ın Sosyal ve Ekonomik Gelişiminin Eğilimleri Ve Nüfusun Hayatı Düzeyi Üzerine Etkileri). ГОУИПО КРСУ, UDC: 338, 65.9(2),85, 4.

Kılıç, M. (2017). *Gençlik Şiddet ve Serbest Zaman*. Genişletilmiş 2. Baskı, Düzce: Düzce Üniversitesi Yayınları.

Kırgızistan Cumhuriyeti Jogorku Keneşi (2015). *Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişikliklerin ve Değişikliklerin Tanıtılması Hakkında (Alkollü içeceklerin cirolarını sınırlama)*. Kanun Tasarısı Hakkında Düzenleyici Etki Analiz Raporu.

Koob, G. F. (2011). Theoretical frameworks and mechanistic aspects of alcohol addiction: alcohol addiction as a reward deficit disorder. In *Behavioral Neurobiology of Alcohol Addiction* (pp. 3-30). Springer: Berlin, Heidelberg.

Koob, G. F., & Le Moal, M. (1997). Drug abuse: hedonic homeostatic dysregulation. *Science*, 278(5335), 52-58.

KUIK (2018). *Demografide cinsiyet istatistikleri*. Bişkek: Kırgızistan Ulusal İstatistik Komitesi Yayınları.

Kuntsche, E., Knibbe, R.A., Gmel, G., & Engels, R. C. M. E. (2006). *Who drinks and why? A review of socio-demographic, personality, and contextual issues behind the drinking motives in young people*. *Addictive Behaviors*, 31, 1844–1857.

Kuntsche, E., & Kuntsche, S. (2009). Development and validation of the rinking Motive Questionnaire Revised Short Form (DMQ–R SF). *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 38, 899–908.

Mazzardis, S., Vieno, A., Kuntsche, E., & Santinello, M. (2010). Italian validation of the Drinking Motives Questionnaire Revised Short Form (DMQ-R SF). *Addictive Behaviors*, 35, 905–908.

McKim, W. A. (2007). *Drugs and behavior: An introduction to behavioral pharmacology* (6th ed.). Upper Saddle River: Pearson Education, Inc.

Mikhaylov A. İ. (2009). *Vrednyye Privychki Podrostkov i İkh Svyaz s Pokazatelyami Zdorovya* (Ergenlerin Kötü Alışkanlıkları ve Sağlık Göstergeleriyle İlişkileri). ЗНИСО 1.

Needle, R., McCubbin, H., Wilson, M., Reineck, R., Lazar, A., & Mederer, H. (1986). Interpersonal influences in adolescent drug use—the role of older siblings, parents, and peers. *International Journal of the Addictions*, 21(7), 739-766.

O'Malley, P. M., & Johnston, L. D. (2002). Epidemiology of alcohol and other drug use among American college students. *Journal of Studies on Alcohol, Supplement*, (14), 23-39.

Özbay, H., Göka, E., Mavili Aktaş, A., Öztürk, E., Şahin, N., Güngör, S., ... & Hınçal, G. (1991). Ergenlerde sigara, alkol ve madde kullanımının benlik imajı, depresyon ve anksiyete ölçümleri ile ilişkileri. *Düşünen Adam*, 4(3), 53-58.

Özyurt, B. T., & Dinç, G. T. (2006). Manisa'da okul çağı çocuklarda alkol kullanım sıklığı ve alkol kullanımı ile ilişkili faktörler. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(2), 61-71.

Palmqvist, R. A., Martikainen, L. K., & von Wright, M. R. (2003). A moving target: Reasons given by adolescents for alcohol and narcotics use, 1984 and 1999. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(3), 195– 203.

Perkins, H. W. (2002). Surveying the damage: a review of research on consequences of alcohol misuse in college populations. *Journal of Studies on Alcohol, Supplement*, (14), 91-100.

- Rehm, J., Room, R., Graham, K., Monteiro, M., Gmel, G., & Sempos, C. T. (2003). The relationship of average volume of alcohol consumption and patterns of drinking to burden of disease: an overview. *Addiction*, 98(9), 1209-1228.
- Reitsma, S. M., Offord, D. R., & Finch, T. (1985). Pairs of same-sexed siblings discordant for antisocial behaviour. *Br J Psychiatry*, 146:41-52.
- Schry, A. R., & White, S. W. (2013). Understanding the relationship between social anxiety and alcohol use in college students: A meta-analysis. *Addictive Behaviors*, 38(11), 2690-2706.
- Shustrov, A. A. (2016). *Gosudarstvennaya Politika i Praktika Borby s Pyanstvom i Alkogolizmom v Leningrade v 1960-ye gg.* (1960'larda Leningrad'da Alkolizm ve Alkolizmle Mücadele Devlet Politikası ve Uygulanması).
- Tumonbayeva, G. B. (2016). “*Odin İz Sotsialnykh problem Sovremennykh Gorodov Kyrgyzstana- Detskiy Alkogolizm (Kırgızistan Modern Kentlerinin Sosyal Sorunlarından Biri-Çocuk Alkolizmi)*”. ВЕСТНИК Нарынского Государственного Университета имени С. Нааматова, ISSN: 1694-7622, 4, 57.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., & Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Turkish Journal of Public Health*, 9(1), 33-44.
- UNDP Kırgızistan (2010). *Kyrgyzstan: Uspeshnaya Molodezh-Uspeshnaya Strana* (Kırgızistan: Başarılı Gençlik-Başarılı Ülke). İnsani Gelişme Raporları.
- Ünlü, A., & Evcin, U. (2014). İstanbul'da liseli gençler arasındaki madde kullanım yaygınlığı ve demografik faktörlerin etkileri. *Literatür Sempozyum*, 1, 2-11.
- Vyshinsky, K. V., Pavlovskaya, N. I., & Koshkina, E. A. (2011). Problemy, Svyazannyye s Upotrebeniyem Alkogolya Sredi Molodezhi (Gençler arasında alkol kullanımı ile ilgili sorunlar). *Проблема Зависимости 1*: 81-101.
- Wallace Jr, J. M., Yamaguchi, R., Bachman, J. G., O'Malley, P. M., Schulenberg, J. E., & Johnston, L. D. (2007). Religiosity and adolescent substance use: the role of individual and contextual influences. *Social Problems*, 54(2), 308-327.